

Moje otroštvo na Koroški Beli

Moj oče, Tone Kristan, je bil rojen na Koroški Beli. Pri hiši se je reklo »Pr' Janezk«. Zgradila sta jo očetova starša, ki sta izhajala s Koroške Bele. Pri njih doma se je reklo »Pr' Medved«. Moja mama pa je bila z Borovelj in se je na Koroško Belo poročila. Hiša je bila majhna in je sčasoma rasla s potrebami. Ko je oče že hodil v službo, je del zaslužka prispeval za hišo. Prav tako njegovi bratje in sestre. Ko se je kateri od otrok poročil in odšel od doma, so ga izplačali. Če pa je ostal doma, so hišo povečali in mu uredili stanovanje. Tudi sama sem se rodila v kajži »Pr' Janezk«, kjer sta živela moja starša. V našem stanovanju nas je živelo pet, oba starša, moj brat, sestra in jaz. Stanovanje je bilo v pritličju, predelanem iz hleva. Bilo je majhno in je obsegalo kuhinjo in sobo, skupaj pa je merilo okoli 20 kvadratnih metrov. V sobi smo imeli zakonsko posteljo in divan.

*Bratje Kristan pred vrati Pri Janezku leta 1923
(hrani Leni Kristan Kos)*

Brat je spal pri stari mami. Stranišče je bilo zunaj in skupno za vse stranke. Kasneje so za nas napravili še enega v pritličju, da smo imeli bližje. Umivali smo se kar v »škafu« v kuhinji. Kasneje, ko je železarna naredila skupne kopalnice, smo se hodili tja umivat pred prazniki. Po vodo smo hodili h koritu pred hišo, v hišo pa smo jo napeljali šele po drugi svetovni vojni. Grelimo smo se z drvami, s katerimi smo kurili štedilnik na trdo gorivo – »šporhet«. Prehrana je bila skromna. Zjutraj in zvečer smo jedli kavo in kruh ali mešto (jed iz krompirja in moke). Za malico smo pojedli kos kruha in jabolko. Krompir in zelenjavo smo si pridelali na domačem vrtu in njivi, ki smo jo imeli v najemu. Meso, ki smo ga kupovali v Filipovi mesariji, je bilo na mizi le ob nedeljah. Mama je skuhalo govejo juho. Poleg mesa iz juhe pa smo jedli krompirjev zos, govnač, zelje, krompir, zelenjavo, ... Med tednom smo jedli večkrat tudi ričet in fižolovo juho. Za praznike smo poleg juhe jedli še zajčka, ki smo jih imeli doma. Oblečeni smo bili kar dobro. Za nas so obleke šivali pri Udirju in »Pr' Glavič«.

Ko sem šla prvič v šolo, sem hodila še v staro šolo v vasi. V četrtem razredu pa smo že imeli pouk v nemščini. Po četrtem letniku so nas izbrali za nižjo gimnazijo. Dokler smo bili še petošolci, smo se veliko igrali z žogo. Dekleta smo se šla »risentanc«. Kasneje, ko smo bili najstniki, smo se vključili v živahno društveno življenje, ki je potekalo v okviru društev Svoboda, Sokol in Orel. Ko so Svobodo razpustili, me je oče pustil k Sokolom. Kljub temu sem sodelovala tudi v gledaliških igrah, ki smo jih prirejali v župnišču. Vsi smo hodili k verouku in maši, ker je bilo obvezno. Naše mame so bile doma. Kasneje smo radi hodili na ples. Imeli smo celo svoj ansambel, v katerem so igrali Franc Košir, Janez Mesec, Mirko Noč in Matija Štajdohar.

Vsako leto je bil na Beli tudi semenj. »Štanti« so bili postavljeni od Čopa do Svetina, na njih pa so prodajali bižuterijo, bombone, lectove srčke in drugo kramo. Ko so zvečer kramarji odšli, smo otroci brskali med papirji in včasih našli tudi kako rinkco ali drugo malenkost. Jeseni smo pri kmetih ličkali koruzo. Za nagrado smo dobili kos kruha in mošt. Komaj pa smo čakali, da se je ličkanje končalo in se je začel ples. Vsako leto je bila na vasi tudi gasilska veselica. Pozimi smo se sankali. Po Trncah so sankali malo večji, manjši otroci pa mimo Janezka in v Mežnariji. Skozi vas teče potok Bela, ki smo ga imenovali Graben. Ob večjih nalivih je potok zelo narasel in njegovo bučanje je bilo prav grozljivo.

Takoj, ko se je leta 1941 začela druga svetovna vojna, so mojega očeta zaprli v Begunje. Po njega so prišli ponoči. Spomnim se, da je vojak vame usmeril puško. Ko se je ata napravil, so ga odpeljali; najprej na Jesenice in potem v Begunje. Ko so na Beli streljali talce, smo mislili, da je med njimi tudi moj ata. Ko je prvič počilo, je mama omedlela, jaz pa sem stekla gledat, če je med ustreljenimi tudi on. Ni ga bilo. Potem nam je sosed povedal, da ga je videl pomahat z avtobusa. Kmalu se je oglasil iz taborišča Špital. Spomnim se, da sva ga z mamo obiskali v taborišču. Ko sem ga zagledala, sta ga gnala dva nemška vojaka.

*Nova Kristanova hiša pred letom 1940
(hrani Leni Kristan Kos)*

Nosil je vodo. Planila sem mu okoli vratu in oba sva jokala. Spomnim se, da sta jokala tudi oba vojaka. Leta 1942 so ga izpustili in prišel je domov. Moral je podpisati, da ne bo več deloval pri odporu. Sestra je morala oditi na prisilno delo v Avstrijo. Ko se je vrnila, je odšla v partizane. Brat je bil vpoklican v nemško vojsko. To, da je bil brat v nemški vojski, nas je reševalo, da niso odpeljali očeta. Brat je bil uradno pogrešan na Poljskem in se ni več vrnil. Oče je leta 1945 odšel v partizane.

Po vojni smo se morali čim prej izobraziti za poklic in zaposliti. Po opravljenem tečaju sem odšla na delo v železarno. Delala sem na Jesenicah in na Javorniku. Moje delovno mesto je bilo najprej na špediciji in kasneje v knjigovodstvu do upokojitve.

Po poroki leta 1956 je tudi moja družina stanovala pri očetu in mami na Beli. Tam smo s prvo hčerko stanovali pet let. Leta 1961 smo od Železarne dobili stanovanje na Savski cesti na Borovljah. Istega leta se je rodila druga hči. Tudi po selitvi smo ostali povezani s Koroško Belo. Po pouku oziroma po vrtcu sta hčerki odšli k mami, kot sta klicali staro mamo, kjer sta ostali do dveh. Potem sta z avtobusom odšli na Javornik, kjer sem ju pričakala jaz, ko sem prišla iz tovarne.

*Družina Antona Kristana z otroki Milanom, Hildo in Leni leta 1932
(hrani Leni Kristan Kos)*